

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Galstean Grigori,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Galstean Grigori împotriva Nataliei Galstean, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Ștefan Vodă cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor,

împotriva deciziei din 11 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 2ra-1231/23
NR. PIGD 2-21089055-01-2ra-04092023)*

Recursul declarat până la 01 septembrie 2023. Eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs

Prima instanță: Judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă – jud. A. Postu
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – jud. A. Pahopol, R. Pulbere, A. Malii

19 februarie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Galstean Grigori,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Ion Malanciuc, *Președinte,*

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 14 iunie 2021, Galstean Grigori a formulat cererea de chemare în judecată împotriva Nataliei Galstean, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Ștefan Vodă cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX, născută la XXXX, cu tatăl Galstean Grigori (f. d. 1-1 verso).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată, a indicat că a înregistrat căsătoria cu Galstean Natalia la XXXXX, la OSC XXXX, înregistrată în registrul actelor de stare civilă sub nr. XXX. Din căsătorie s-a născut fiica XXXXx, care se află la întreținerea reclamantului.

3. Menționează că, viața familială a eșuat. În familie predomină certuri, neînțelegeri. Deși, a încercat pe parcursul căsătoriei să depășească probleme, încercările nu s-au soldat cu succes. De mai mult timp nu sunt o familie.

4. Invocă că, Galstean Natalia consumă des băuturi alcoolice, nu manifestă grijă față de copilul comun, fapt ce l-a determinat ca, în luna martie 2019, să se mute, împreună cu fiica minoră, cu traiul din or. XXXX, Republica XXXX la casa părintească în XXXX, or. XXXXX, str. XXXX.

5. În această situație, consideră inoportun menținerea familiei, eșuând toate căile de împăcare, fapt pentru care solicită instanței de judecată desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor cu tata, Galstean Grigori.

6. Mai indică Galstean Grigori că, copilul este atașat sufletește mai mult de el, dispune de condiții locative, situația materială este bună, personalitatea sa și anume că se caracterizează pozitiv, dispune de toate calitățile, condițiile pentru a-i garanta un mediu de trai decent drepturilor și intereselor copilului. Acest fapt este confirmat prin ancheta socială emisă de Comisia de examinare a condițiilor locative și de trai, unde este indicat că condițiile de trai pentru întreținerea copilului minor sunt bune, fiica XXXX este atașată de acesta. Potrivit caracteristicii emise de Primăria or. Ștefan Vodă este o persoană cumpătată, se caracterizează pozitiv, este angajat în câmpul muncii.

7. Conform caracteristicii emise de Directorul grădiniței nr. 2 se

confirmă faptul că fiica XXXX merge la grădiniță regulat, iar tatăl Galstean Grigori are grijă să asigure cu cele necesare copilul minor. Totodată, printr-o scrisoare colectivă s-au expus și vecinii familiei Galstean, care, de asemenea, confirmă faptul că copilul crește și se educă într-un mod de viață stabil, cu atenția cuvenită din partea tatălui, condițiile de trai fiind adecvate normelor pentru dezvoltare copilului minor.

8. Mai indică că, pârâta Galstean Natalia nu este o mamă grijulie, consumă alcool, are un comportament amoral, fapt ce se răsfrânge negativ asupra educației și dezvoltării fiicei. Fiind angajat în câmpul muncii, iar pârâta Galstean Natalia, fiind în concediul de îngrijire a copilului, manifesta o atitudine neglijentă față de fiică, din care motiv fiica XXXX des se îmbolnăvea și era nevoit să meargă la medici pentru a o trata.

9. Susține că tot ce o interesa pe pârâtă, era indemnizația pentru îngrijirea copilului, care în loc să fie folosită pentru a acoperi necesitățile copilului, o cheltuia pentru distracții și alcool.

10. Menționează că de când s-au mutat împreună cu fiica în XXXx, or. XXXX, XXXX nu are probleme de sănătate, crește sănătos cu o dezvoltare normală conform vârstei, fapt confirmat prin certificatul emis de Centru de Sănătate Ștefan Vodă.

11. În drept, reclamantul Galstean Grigori și-a întemeiat pretențiile în temeiul art. 37, 63 din Codul Familiei.

12. Prin încheierea din 09 noiembrie 2021 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, cererea de chemare în judecată înaintată de Galstean Grigori împotriva Nataliei Galstean, a fost scoasă de pe rol, iar procesul civil cu privire la determinarea domiciliului copilului minor cu reclamantul, a fost încetat (f.d. 38).

13. Prin decizia din 09 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a decis casarea încheierii din 09 noiembrie 2021 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, cu restituirea cauzei la rejudecare în fond (f.d. 48-50).

14. Prin hotărârea din 24 mai 2022 a Judecătorei Căușeni, sediul Ștefan Vodă cererea de chemare în judecată depusă de Galstean Grigori împotriva Nataliei Galstean, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Ștefan Vodă cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor, s-a admis parțial. S-a desfășurat căsătoria încheiată între Galstean Grigori născut la XXX, IDNP XXXX și Galstean Natalia născută la XXXX, înregistrată de OSC XXXX, la XXXX, sub nr. XXXX. La eliberarea certificatului de divorț s-a încasat de la Galstean Grigori și Galstean Natalia în beneficiul statului taxa de stat pentru eliberarea certificatului de divorț în mărime egală a câte 500 % unități

convenționale, adică suma de 100 lei (una sută) lei. Iar capătul de cerere cu privire la determinarea domiciliului copilului minor XXXX cu reclamantul, s-a respins (f.d. 73, 83-85).

15. Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 20 iunie 2022, Galstean Grigori, reprezentat de avocatul stagiar Lilian Zavalișca, cu respectarea termenului prevăzut de lege, a declarat apel nemotivat, iar, la 19 iulie 2022, a depus apelul motivat împotriva hotărârii din 24 mai 2022 a Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe în partea cu privire la determinarea domiciliului copilului minor, cu pronunțarea unei hotărâri de admitere a acțiunii (f.d. 79, 95-97).

16. Prin decizia din 11 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Galstean Grigori, reprezentat de avocatul stagiar Lilian Zavalișca, și menținută hotărârea din 24 mai 2022 a Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă (f. d. 161, 162-168).

17. La 18 august 2023, prin intermediul oficiului poștal, Galstean Grigori a declarat recurs împotriva deciziei din 11 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii (f. d. 180-182).

18. În motivarea recursului a invocat că argumentele instanței de apel, la emiterea deciziei recurate, sunt unilaterale, superficiale și contrare intereselor copilului minor, de a fi crescut și educat într-un mediu familiar sigur.

19. Recurentul Galstean Grigori, a mai indicat că instanța de apel nu a ținut cont de faptul că copilul minor locuiește împreună cu tatăl și bunica sa, dar nu este la îngrijirea bunicii. Faptul că copilul are o relație deosebită cu bunica nu este dovadă că tatăl nu are posibilitatea de a întreține și educa copilul minor.

20. Mai indică că, Galstean Natalia de bună voie a permis copilului minor să domicilieze cu tatăl în XXXX, din motiv că în XXXX acesta suferea de maladie respiratorie, din cauza condițiilor climaterice. Copilul locuiește în XXXX mai mult de patru ani, prin urmare, nu mai ține minte perioada în care a locuit cu mama în XXXX. Astfel, orice schimbare de domiciliu va trauma psihologic copilul, fapt ce nu este în interesul superior al copilului.

21. La 09 august 2024, prin intermediul poștei electronice, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Nataliei Galstean copia recursului declarat de Galstean Grigori împotriva deciziei instanței de apel (f. d. 201), însă, până la data examinării recursului, intimata nu a făcut uz de dreptul

procedural și nu a prezentat referința la cererea de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

22. Prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

23. Art. XI alin. (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023:

„(3) Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor.”

24. Din sensul normei de drept enunțate, rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, *cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.*

25. În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursului depus de Galstean Grigori împotriva deciziei din 11 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, va fi examinată prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare până la 01 septembrie 2023.

26. Art. 432 alin. (2), (3), (4) din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare la data depunerii cererii de recurs):

„(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

27. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

28. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

29. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în redacția legii în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

30. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept:

c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

31. Art. 373 alin. (1), (2), (5) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

32. Art. 240 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă:

„(1) La deliberarea hotărîrii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

(3) Instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.”

33. Art.241 alin. (5) din Codul de procedură civilă:

(5) În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

34. Art. 118 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

(3) Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.”

35. Art. 130 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

36. Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată constată că recurentul s-a conformat prevederilor art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, inserat la pct. 27 din prezenta decizie, și a depus recursul la 18 august 2023, cu respectarea termenului prevăzut de lege.

37. Or, copia deciziei motivate din 11 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată recurentului, prin intermediul poștei electronice a avocatului stagiar Lilian Zavalîșca, la 23 iunie 2023 (f. d. 169).

38. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, casată deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din motivele ce succed.

39. Recapitulând esența litigiului, Completul de judecată constată că Galstean Grigori, formulând cererea de chemare în judecată împotriva Nataliei Galstean, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială

și Protecția Familiei Ștefan Vodă, a solicitat desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor Galstean Gaiană, născută la 23 iunie 2017, cu tatăl Galstean Grigori.

40. Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță, prin hotărârea din 24 mai 2022, a ajuns la concluzia de a admite parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Galstean Grigori și a desfăcut căsătoria încheiată între Galstean Grigori născut la XXXX, IDNP XXXX și Galstean Natalia născută la XXXX, înregistrată de OSC XXXX la XXXX, sub nr. XXX. Totodată, a respins solicitarea cu privire la determinarea domiciliului copilului minor XXXX, cu reclamantul (f.d. 73, 83-85).

41. În consolidarea soluției adoptate, instanța de fond a constatat că părțile aflate în litigiu, nu mai doresc menținerea în continuare a familiei, nu au acceptat acordarea unui termen de împăcare, considerente din care, a dispus desfacerea căsătoriei încheiate între Galstean Grigori și Galstean Natalia.

42. Referitor la solicitarea din cererea de chemare în judecată formulată de Galstean Grigori, cu privire la determinarea domiciliului copilului minor, instanța de fond a reținut că prin hotărârea din 03 iunie 2021 a Judecătoriei Zavadscova, or. Minsk, Republica Belarusia, litigiul între părți, în această parte, deja a fost soluționat, iar reclamantul Galstean Grigori nu a formulat o cererea de chemare în judecată cu privire la schimbarea domiciliului copilului minor.

43. Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, în partea respingerii solicitării din cererea de chemare în judecată cu privire la determinarea domiciliului copilului minor, la 20 iunie 2022, Galstean Grigori, reprezentat de avocatul stagiar Lilian Zavalîșca, a declarat apel împotriva hotărârii din 24 mai 2022 a Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă solicitând casarea hotărârii primei instanțe în această parte, cu pronunțarea unei hotărâri de admitere a acțiunii (f.d. 79, 95-97).

44. Examinând cauza în ordine de apel, instanța de apel a respins apelul declarat de Galstean Grigori, reprezentat de avocatul stagiar Lilian Zavalîșca, și a menținut hotărârea din 24 mai 2022 a Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă (f. d. 161, 162-168).

45. În fortificarea concluziei, instanța de apel a notat că tatăl, Galstean Grigori, nu va putea oferi oportunități de creștere și dezvoltare, nu va putea asigura necesitățile psihologice ale fiicei minore în curs de dezvoltare, deoarece s-a constatat că copilul minor se identifică în familie cu bunica.

46. Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile legale aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel, adoptând soluția, nu

a elucidat toate circumstanțele esențiale ale cauzei, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții pripite, prin ce se impune casarea deciziei recurate, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele motive.

47. Din materialele cauzei rezultă că, Galstean Grigori și Galstean Natalia au încheiat căsătoria la XXX, la OSC XXXX, fiind înregistrată și trecută în registrul actelor de stare civilă sub nr.XXXx (f.d. 2).

48. Din căsătorie, la XXXX, s-a născut fiica XXXX (f.d. 3).

49. După cum rezultă din suportul probatoriu anexat la materialele cauzei, la data depunerii cererii de chemare în judecată formulate de Galstean Grigori, copilul minor, XXXX, locuiește cu tata la adresa de domiciliu: or. XXXX, str. XXXXX, fapt ce se confirmă prin Ancheta socială din 26 noiembrie 2020 (f.d. 5).

50. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține din Certificatul-confirmare nr.48 din 10 septembrie 2020, eliberat de Directorul Grădiniței nr.2, or. Ștefan Vodă, Ana Iascinschi că copilul minor, XXXX, este instituționalizat, fiind înregistrat în grupa de trei ani (f.d. 8-9).

51. Din lucrările dosarului și anume, procesul-verbal al ședinței de judecată în ordine de apel din 11 aprilie 2023, rezultă că în prezența psihologului Catîrev Diana, a fost audiat copilul minor XXXX, care a declarat că dorește să locuiască împreună cu tatăl său (f.d. 159).

52. Curtea de Apel Chișinău, deși a audiat copilul minor, totuși, în decizia contestată, nu a reflectat opinia acestuia, instanța de apel nu a dat absolut nicio apreciere declarațiilor copilului minor, fără a ține cont de prevederile art. 63 alin. (2) din Codul familiei, care stabilesc expres că domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și **opinia copilului**, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate.

53. La fel, conform art. 54 din Codul familiei, copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

54. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție evidențiază că, stabilirea, în final, a locului de trai al copiilor minori, este determinată de analiza unui cumul de condiții, cum ar fi, de rând cu acordul părinților: stabilitatea și continuitatea locuinței; dacă sunt bine îngrijiți unde se propune locuirea; dacă au condiții decente de trai; dacă sunt bine integrați social și familial; capacitatea părinților sau a persoanelor care urmează să se ocupe de creșterea și îngrijirea copiilor de a răspunde nevoilor concrete ale acestora;

menținerea relațiilor personale cu persoanele față de care copilul a dezvoltat relații de atașament; opinia copilului.

55. În context, potrivit art. 3 alin. (1), (2) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989, la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate. Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților săi, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile pentru el, și vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

56. Art. 9 alin. (1), (2), (3) din aceeași Convenție, statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în interesul superior al copilului. O decizie în acest sens poate să fie necesară, în anumite cazuri particulare, de exemplu atunci când părinții maltratează sau neglijează copiii sau când părinții trăiesc separat și când urmează să se ia o hotărâre cu privire la locul de reședință al copilului. În toate cazurile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face cunoscute părerile lor. Statele părți vor respecta dreptul copilului, separat de cei doi părinți ai săi sau de unul din ei, de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, afară de cazul că acest lucru este contrar interesului superior al copilului.

57. De asemenea, art.17 din Legea privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 (în continuare Legea nr. 338/1994), copilul separat de un părinte sau de ambii părinți, care locuiește în Republica Moldova sau oricare altă țară, are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

58. Art. 18 din Legea nr. 338/1994 prevede că ambii părinți, în egală măsură, sau persoanele subrogatorii legale poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia.

59. Jurisprudența CtEDO în cauzele ce vizează copiii minori, acordă o atenție sporită climatului în care urmează a fi crescut și educat minorul.

60. În cauza Bîzdîga v Republica Moldova, nr. 15646/18, hotărârea din 17 octombrie 2023, Curtea Europeană a constatat că, deși, articolul 8 din Convenție nu conține cerințe procedurale explicite, procesul decizional trebuie să fie echitabil și de natură să asigure respectare corespunzătoare a intereselor protejate de această dispoziție. Părinții ar trebui să fie suficient de implicați în acest proces, privit în ansamblu, și să li se asigure protecția necesară a intereselor lor, astfel ca să fie pe deplin capabili să își poată prezenta cazul. Instanțele naționale trebuie să efectueze o examinare amănunțită a situației familiale în ansamblu și a unei serii întregi de factori, în special a celor de natură factologică, emoțională, psihologică, materială și medicală, și să facă o evaluare echilibrată și rezonabilă a intereselor respective ale fiecărei persoane, cu o preocupare constantă pentru a determina care ar fi cea mai bună soluție pentru copil, deoarece acest considerent are o importanță crucială în fiecare caz în parte. Marja de apreciere care trebuie acordată autorităților naționale competente va varia în funcție de natura problemelor și de importanța intereselor aflate în joc.

61. Principiile relevante cu privire la obligația pozitivă a statului în temeiul articolului 8 din Convenție, în cauzele privind respectarea dreptului de contact, au fost rezumate în cauzele K.B. și alții c Croația (nr. 36216/13, §§ 142-44, 14 martie 2017) și Pisić (§§ 63-66). În concluzie, articolul 8 prevede că autoritățile naționale trebuie să realizeze un echilibru just între interesele copilului și cele ale părinților și că, la stabilirea acestui echilibru, trebuie acordată o importanță deosebită interesului superior al copilului care, în funcție de natura și gravitatea acestuia, poate prevala asupra celui al părinților. În special, un părinte nu poate fi îndreptățit, în temeiul articolului 8, să obțină aplicarea unor măsuri care ar dăuna sănătății și dezvoltării copilului.

62. În cauza T.A. v. Republica Moldova, nr.25450/20, hotărârea din 30 noiembrie 2021, § 49, § 52, CtEDO a reiterat că dreptul reciproc al părintelui și copilului de a se bucura de compania celuilalt constituie un element fundamental al „vieții de familie” în sensul articolului 8 din Convenție, chiar dacă relația dintre părinți nu mai există. În prezent, există un larg consens – inclusiv în dreptul internațional – în promovarea ideii că în deciziile referitoare la copii, interesul lor superior trebuie să fie primordial.

63. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că în cauzele referitoare la relația dintre copil și părinte, la evaluarea a ceea ce se consideră a fi interesul superior al copilului, este necesar să fie puse în balanță, în mod suficient, consecințele potențiale negative de lungă durată ale pierderii contactului cu părinții copilului și obligația pozitivă de a lua

măsurile pentru a ușura întregirea familiei de îndată ce acest lucru este posibil în mod rezonabil.

64. Din postulatele legale inserate supra rezultă că, la soluționarea domiciliului copilului minor, instanțele de judecată urmează să țină cont de interesul superior al copilului, or, din conținutul deciziei recurate nu se desprinde acest fapt.

65. Totodată, Completul de judecată reține din lucrările dosarului, că Galstean Natalia, prin intermediul oficiului poștal, a expediat în adresa instanței de apel hotărârea din 03 iunie 2021 a Judecătorei Zavadscova, or. Minsk, Republica Belarusia, menținută prin decizia din 23 august 2021 a Judecătorei or. Minsk, Republica Belarusia, potrivit căreia s-a stabilit domiciliul copilului minor XXXX cu mama, Galstean Natalia, a fost stabilită procedura de părăsire a teritoriului Republicii Belarusia de către copilul minor, fiind necesar acordul scris al mamei (f.d. 21-22, 150-151).

66. Instanța de apel, prin prisma Convenției nr. 262 încheiată la Minsk, la 22 ianuarie 1993, cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 martie 1996, urma să verifice, dacă hotărârea din 03 iunie 2021 a Judecătorei Zavadscova, or. Minsk, Republica Belarusia, menținută prin decizia din 23 august 2021 a Judecătorei or. Minsk, Republica Belarusia, a fost recunoscută și are putere juridică pe teritoriul Republicii Moldova.

67. Or, instanța de apel, prin decizia din 11 aprilie 2023, a omis să elucideze acest aspect esențial pentru justa soluționare a cauzei.

68. Reieșind din cele menționate, Completul de judecată conchide că instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a determina circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei și nu a dat apreciere tuturor înscrisurilor prezentate la dosar, împrejurări inevitabile în prezenta cauză, ținând cont de specificul obiectului acesteia – stabilirea domiciliului copilului minor, or, instanței de judecată îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată, astfel interesul superior al copilului fiind singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

69. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că legiuitorul, prin prisma prevederile art. 240 alin. (1), 241 alin. (5) inserate la pct. 32, 33 din prezenta decizie, în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, limitele apelului și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate

circumstanțele care au importanță la soluționarea cauzei și care au fost verificate în ședința de judecată multilateral și complet, au fost elucidate probele privind circumstanțele constatate ale cauzei precum și argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

70. Prin urmare, instanța de apel urma să aprecieze fiecare probă privitor la relevanța, admisibilitatea și veridicitatea ei și toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei, fiind obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

71. Completul de judecată reamintește că Articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanței”, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a probelor prezentate de către părți (*Perez v. Franța [MC]*, nr. 47287/99 din 12 februarie 2004, § 80; *Loupas v. Grecia*, nr. 21268/16 din 20 iunie 2019, § 37; *Capacchione v. Republica Moldova* din 30 noiembrie 2021, § 19).

72. Din considerentele menționate, deoarece erorile judiciare stabilite nu pot fi corectate de către Curtea Supremă de Justiție, în scopul respectării interesului superior al copilului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

73. La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

74. Ținând cont de cele expuse *supra* și în temeiul art. 440 alin. (3), art. 444, 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite cererea de recurs depusă de Galstean Grigori.

Casează integral decizia din 11 aprilie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Galstean Grigori împotriva Nataliei Galstean, intervenient accesoriu Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei Ștefan Vodă cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Ion Malanciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni